

dat Vollenhoven op deze wijze de sacramenten teekent als in zettingen, als gaven Gods, die in wezen, aard, structuur en kracht volkomen onafhankelijk zijn van de gesteldheid zoowel van hen, die ze naar Gods opdracht toedienen als van hen aan wie ze, eveneens op Gods bevel, worden toebediend.

Bij deze opvatting van de sacramenten is dus het wezen daarvan volkomen onafhankelijk van het geloof of het ongeloof van de ontvangers en eveneens van het effect, dat de sacramenten in degenen, aan wie ze worden toebediend, teweeg brengen. Ze komen tot allen, aan wie ze op aanwijzing van den Heere en op de wijze, die Hij vaststelde, worden gegeven, met volkomen denzelfden inhoud en kracht. Den wettigen ontvangers wordt zoo in de sacramenten volkomen hetzelfde aangeboden en gegeven. Zeer zeker is de uitwerking der sacramenten niet bij alle ontvangers daarvan dezelfde! Want evenals de belofte des verbonds, moet ook het sacrament, het zegel des verbonds — dat niets anders is dan de zichtbare en verzegelde belofte — in het geloof worden aanvaard, zal het tot heil strekken! Maar dit feit verandert niets aan het wezen, de natuur, den inhoud, de kracht van het sacrament.

Vervolgens maakt Vollenhoven weer ernst met de Schriftuurlijke en reformatische onderscheiding tusschen het ontvangen en het gebruiken van het sacrament. Het ontvangen van het sacrament geschiedt bij de kinderen niet onder de veronderstelling van een aanwezig geloof, doch alleen op grond van de aan ieder kind van geloovigen geschonken belofte. Het gebruik van de sacramenten is alleen mogelijk door het geloof en dan wel nader: door het bewuste geloof, de geloofs-oefening. Alleen door dat geloovig gebruik vindt de door God met de sacramenten bedoelde geloofsversterkende werking plaats.

Ook wil Vollenhoven, wat uit 't bovenstaande reeds vanzelf volgt, niets weten van een door de sacramenten plaats grijpende verzegeling van een of andere aanwezige, inwendige genade.

Men hoore weer naar zijn klare, schriftuurlijke taal.

„Voor de versterking van z'n geloof is de Schrift-geloovige dus niet slechts op de leiding die de prediking van de norm des geloofs hem biedt aangewezen, maar ook op 't gebruik van de sacramenten, in verband met de structuur van het pistische object ingesteld.

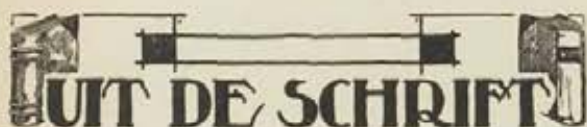
De sacramenten zijn aan de Kerk geschonken, onderstellen derhalve, evenals de prediking van het woord Gods, het bestaan der Kerk en dus de werking der levendmakende kracht des Geestes op aarde. Om misverstand te voorkomen onderscheidt men intus-chen het ontvangen van de sacramenten en het gebruik daarvan. Zoowel bij de besnijdenis van en den doop voor volwassenen als bij Pascha en Avondmaal gingen gebruik en ontvangst samen (bij een gezond geloofsleven); bij de besnijdenis en den doop van kinderen daarentegen stond en staat het eenigszins anders: terwijl de kinderen der geloovigen dit sacrament ontvangen, vindt het geloofsterkend gebruik, vooral door de ouders en de gemeente plaats. En voor zoover de ontvangenden, pas na den doop worden wedergeboren is een geloofsterkend gebruik — het pleiten op de gegeven belofte — tijdens de ontvangst zelfs uitgesloten.

Zoo leerde Vollenhoven reeds lang voor er van een kerkelijk conflict sprake was.

Een dankbare schare van leerlingen bracht zijn beschouwingen onder het volk.

En zoo werd hij een der voornaamste promotoren van die visie op verbond, belofte en doop, welke in de bekende Verklaring van Gevoelen werd gekristalliseerd en door de Gereformeerde Kerken in 1942 en volgende jaren is afgewezen.

C. V.

UIT DE SCHRIJFT

LOKKEN EN LOKKEN IS TWEE.

En Ik lok u en leg een haak in uw kinnebak.....
Ik lok u. Ezechiël 38 : 4; 39 : 2.
(vertaling A. Noordtzi.)

Daarom, zie, Ik zal ze lokken en voeren in de woestijn. Hosea 2 : 13.

In Ezechiëls profetie neemt Gog de plaats van de antichristelijke coalitie in: ook het Oude Testament kent den Messias (Christus) en dus den Anti-Messias (antichrist). Tegen dien Gog stelt zich dus de Heere over als Vrijand. Tegen hem moet Ezechiël profeteren. Tegen hem.

Maar is het dan niet vreemd, dat hij, die Gog, „gelokt“ zal worden?

„Lokken“, zoo althans vertalen velen het in den tekst gebruikte woord. De Statenvertaling heeft: ik zal u omwenden; en denkt daarbij aan een paard, dat men omwendt met den toom, of aan een visch, dien men „met haken en angels omwendt“ (Kant.). Maar anderen (b.v. Noordtzi, of Gesenius-Robinson, Lex.,

998, lead away, enticingly) denken aan „lokken“ (zoo ook Kraetschmar e.a.).

Nu is „lokken“ een woord, dat voor veler besef alleen maar met den minne-handel te maken heeft. De dieren „lokken“; wie kent den „lok-roep“ der minnenden niet, als technischen term uit de beschrijving der dierenwereld? En wie herinnert zich niet tegelijk den bekenden tekst uit Hosea, waar de Heere zegt, dat Hij Israël lokken zal, en naar „haar hart“ zal spreken? Deze laatste woorden laten zich verbinden met den liefdes-handel; de Bruidgom, die zich verlaten wist door de bruid, d.i. zijn volk, en deswege haar van zijn ontferming heeft uitgesloten, zal haar weer aannemen in gunst, en belooft haar te zullen „lokken“.

Toch zijn beide woorden op hun plaats. En beide willen ze blijven staan in hun verband. Het eene is verschrikkelijk: het andere vertroostend.

Trouwens, is ook in de wereld van mensch en dier „lokken“ niet in tweeërlei zin te gebruiken? Vertaal het maar door „mee-troonen“, en ge hebt voor oogen wat ge bedenken moet.

Meetroonen, — dat doet de liefhebber de geliefde. Dat doet ook de slachter, die het beest lokt naar de slachtplaats. In de abattoirs van Chicago zag ik een hok, waar de schapen op elkaar gedrongen stonden te wachten tot het deurtje opengaat, waardoor ze moeten komen, om den man te vinden, die gereed staat voor den bedwelmenden hamerslag. Geen sprake van, dat hij ze komt drijven: er is één van de zelfde soort, een bok, die vooropgaat, en ze „lokt“ naar het deurtje; en als de laatste achter het deurtje binnengetreden is, blijft die ééne ervóór staan: men noemt hem „Judas“.

Want: lokken en lokken is twee.

Lokken kan ook ver-lokken zijn.

Zoo nu zal de Heere Gog „lokken“. Waarheen? Naar de bergen Israëls. Daar zoekt Gog zich zijn strijdtoneel; en daar bereidt Jahwe hem zijn ondergang. Jahwe zal hem daarheen „lokken“; met schoonen moet trekt Gog er op los; hij waant zich sterk, en ruikt den strijd van verre. Maar waar zijn hoogmoed hem drijft, en waar hij de situatie voor zich gunstig acht, daar vindt hij zijn verderf. Is daar het beeld van „lokken“ niet op zijn plaats? Zegt het tenslotte iets anders, dit beeld, dan wat Paulus in zijn leerproza aldus uitdrukt: God zal den antichrist, en zijn legerhrossen, een „kracht der dwaling“ zenden, dat ze de leugen gaan gelooven? „Lokken“, dat is hier het harde, maar tekenende woord voor de activering van de verblindingsmacht, die aan den afval voorafgaat. De hooge moed van den gelokte gaat vóór den val. Want de verwerping van het Woord des Heeren komt den ingebeelden zondaar voor als groote vreugde; hij zendt zichzelf geschenken, omdat hij heeft weerstaan het woord des Machtigen, die alle autarkie, die niet ontvangen wezen wilde, komt belachen. Hij „lokt“ Gog: kom tot uw veldslag, toef langer niet.

En Gog komt, en toeft niet langer. Hij waant zich rijk, en sterk, en weet niet, dat hij is jammerlijk, en arm, en naakt, en blind.

Maar ook een ander „lokken“ kent de Heere, de Almachtige. Als Israël, Gods bruid, zich aan de ontrouw heeft overgegeven, en aan de „boelen“ heeft vercocht, dan „troont“ Hij haar van die boelen „weg“. In Hosea's beeldspraak gaat ook dat niet buiten de „tweede oorzaken“ om: het zijn tenslotte de vijanden, die Israël voeren in de woestijn, d.w.z. in de ellende van de ballingschap. Maar terwijl de vijanden den rug der trouwelooze ploegen, daar komt in die straffe hand de stem van de liefde van Jahwe tot haar: Hij „lokt ze weg“, hij „troont haar mee“. Hij trekt ze achter zich aan, en opent haar hart, om straks te spreken tot haar hart, opdat zij leve en zich bekeere en andermaal hem vertrouwde, die haar Man is van oude dagen af.

Lokken en lokken. —

Alle lokstem appelleert op wat er leeft in 't hart. Zoo is 't ook hier. Als Gog „gelokt“ wordt, dan ligt zijn eigenliefde en zijn trots in 't diepe hart besloten. Dat heeft Gog zelf alzoó gewild en ook daarnaar gedaan: als nu de Eeuwige God zich daarbij aansluit, dan blijft Hij vrij van zonde en ver van ongerechtigheid. De zondaar wordt „gelokt“, d.w.z. de straffende hand van wie hem gaat verderven sluit zich aan bij zijn eigenwaan. Die is het aan-knoopings-punt voor het verderf.

Maar als Israël gelokt wordt, dan legt de Heere, terwijl het Woord weer tot de kerk gesproken wordt, dat Woord in 't hart. En dan komt de Geest zich paren bij dat Woord. En zoo „lokt“ de Heere door dat Woord. Hij sluit zich aan bij 't in het hart gelegde Woord; Hij maakte zich zelf een opening in 't hart, dat zoo geen „gevonden“, doch een „geschapen“ aanknoopingspunt voor verdergaande genadewerking wordt.

En alzoó is de wereld vol van lok-stemmen. De lokstem voor den ouden mensch; de lokstem in den nieuwen mensch.

De lokstem, die het trotsche beest zal brengen naar de plaats, waar Jahwe een haak slaat in zijn neus.

En de andere lokstem, die het gebroken hart, en den verbrijzelden geest doet opstaan, opdat de weg naar 't eigen huis weer worde gezocht. Het eigen huis

is het paleis van den Man, die zich de vrouw getrókken heeft uit duisternis en diepen nood.

Er is een lokstem naar de plaats waar het groote avondmaal der vogelen is, die 't vleesch der koningen eens zullen eten.

En er is een lokstem die ons troont naar de brui-loft, het avondmaal des Lams.

Er is een lokstem in de kerk. En een lokstem op de pleinen van het groote Babylon.

En ieder luistert naar „zijn“ stem. Hij luistert naar de stem, die appelleert op dat wat heel diep in zijn hart verscholen ligt. Verscholen krachten natuur. Of verscholen krachten genade. Aanwezig uit ge-boorte. Dan wel geschapen in wedergeboorte.

Hoor, de gansche schepping zucht. Want in alle wereld is er een roep.

Roeping is overal, en ze is altijd onoverwinnelijk. De roeping die ten doode lokt, en de roeping, die ten leven voort. Steeds is ze in woorden, en in zaken, steeds uit- en inwendig. De ééne is een stem van den Dooder ten doode. De andere een stem van den Levend-maker ten leven.

En Hij die doodt en die levendmaakt, is Eén.

Want God is één. Hij is wonderlijk van raad, Hij is groot van daad.

K. S.

KERKELIJK LEVEN

ZELFSTANDIG OPTREDEN IN DE POLITIEK?

XI.

Het kan niet worden ontkend, dat in de huidige constellatie ook de kwestie van „artikel 36“ (der belijdenis) weer de aandacht vraagt. Dit artikel raakt de kwestie kerk—staat, en de taak der overheid inzake kerk en anti-christelijk rijk, positief en negatief.

Het Program van Actie voor de verkiezingen van 1946 nu is ons niet in alles helder. Artikel 1 verklaart: „De Overheid heeft zich steeds voor oogen te stellen, dat zij is dienaar van Gods, het volk ten goede. Daarom is het haar roeping en plicht, het gezag, dat haar is toevertrouwd, te handhaven en te herstellen, waar het niet wordt geëerbiedigd“. En artikel 3 luidt: „De niet-neutrale, de Christelijke Staat heeft de geestelijke vrijheid te handhaven en te bevorderen; de geestelijke verscheidenheid te eerbiedigen“.

We zullen ons dezen keer niet bezig houden met de vraag, hoe het komt, dat hier van den „niet-neutralen“, den „christelijken“ staat gesproken wordt. Noch met de andere vraag, of die „Christelijke Staat“ binnen het gedachtenschema van dit Program er nog komen moet dan wel of hij er al is, en of nu, binnen dien bestaanden nederlandschen staat de A. R. Partij zal gaan pleiten voor handhaving en bevordering van de „geestelijke vrijheid“ en van eerbiediging der geestelijke verscheidenheid. Zulke vragen zouden wel loonend zijn, want terecht zegt het orgaan Nederl. Gedachten, II, 7, bl. 129, dat in zoo'n program van actie voor de eerstvolgende periode de positie van de A. R. Partij wordt vastgelegd; dat met dit stuk de eventuele kamerleden zich (maar dan nog maar) „grosso modo“ zullen moeten conformeren; en dat in dit alles de beantwoording van de vraag, of dit stuk „anti-revolutionair“ is, een levenskwestie is. Dat geloof ik ook.

„Handhaven“ alzoó. En „bevorderen“. Namelijk: de geestelijke vrijheid.

Nu kent ieder onzer deze werkwoorden ook uit een ander verband.

Namelijk uit artikel 36 der Ned. Geloofsbelijdenis. Daar staat: dat het ambt van „koningen, prinsen en overheden“ is:

„de hand te houden aan den heiligen kerkedienst“ („handhaven“, tuerl, beschermen); en voorts:

„het koninkrijk van Jezus Christus te doen vorde-“ („bevorderen“, promoveren, promoveeren).

Daar staat dus ook „handhaven en bevorderen“.

Maar hier is niet de „geestelijke vrijheid“ het voorwerp van gezegde handelingen, doch „de heilige kerkedienst, en het koninkrijk van Jezus Christus“.

De vraag is nu maar, wat de A. R. Partij verstaat onder „geestelijke vrijheid“.

Deze kwestie is te meer urgent, omdat de Nederl. Geloofsbelijdenis, die we zooeven aanhaalden, tusschen de beide werkwoorden „handhaven“ en „bevorderen“ er eerst nog enkele andere had staan. En wel de harde werkwoorden: „weren“, „uitroeien“, „te gronde werpen“. De oudere uitgaven der belijdenis, d.w.z. tot aan 1905 toe, bevatten n.l. óók de woorden, dat het de taak der overheid was, haar ambt: weren en uitroeien alle afgoderij en valschen godsdienst, en te gronde werpen het rijk van den antichrist. In 1905 heeft de synode van De Gereformeerde Kerken die woorden geschrapt. Ze oordeelde, dat ze niet met Gods Woord in overeenstemming waren.

We staan dus voor het feit, dat de „bevordering“ en de „handhaving“ der oude belijdenis gepaard ging met wering, uitroeiing, ter-neder-werping: dat de

nieuwe
„bevor
gram v
althans
de over
treft, s
lijdenis.
En v
geen p
Over
36 der
ander t
forme
aan v
doch o
rapport
advisee
Rapport
den (B
tooy, D
het bes
bezem
lijk gij
van te
node k
len, en
men ee
particul
houden.
schrapp
provinc
Noord
ping, I
hebben
voelde,
vraag.
uiteen.
toch to
dat ze
met een
andere
uit te
en het
te schr
gevalle
klaring
ste b
aangezi
wich
genome
geform
handha
uitspre
zichte v
Dit alle
„De We
bekende
„Wij v
deli
stuk des
ge die
Gods tij
volgen,
in Nede
DOOR
OUDE
ontving
UTREC
risic
de ge
gelijk a
Jezus C
indien d
der Ove
van den
de daar
moet?“
WAR G
ten de
MEDE
WILLE
kouwer
ratificat
nog we
dit niet
geert“.
De hi
dr H.
synode
te stelli
moest,
derwerp
meewerl
bewaard
Toen gi
van een
schijn, E
is, of z
verloot
en parti
schrapp
tevens,
A. Kuy
(publiek
niemand
meer da

vrouw getrók-
ar het groote
der koningen
naar de brui-
n lokstem op

luistert naar
diep in zijn
htens natuur.
wezigt uit ge-
boorte.

Want in alle

winlijk. De
die ten leven
zaken, steeds
van den Doo-
den Levend-

is Eén.
van raad, Hij
K. S.

VEN

DE

XI.

in de huidige
36" (der be-
artikel raakt
verheid inzake
negatief.

klezingen van
Artikel 1 ver-
voor oogen te
olk ten goede.
het gezag, dat
te herstellen,
artikel 3 luidt:
stelijke
ijheid te
stelijke
edigen".

houden met
den „niet-
n" staat ge-
vraag, of die
onschema van
al of hij er al
nederlandschen
voor handha-
e vrijheid" en
verschiel
loond zijn.
Gedachten, II,
actie voor de
de A.R. Partij
de eventuele
„grosso modo"
n dit alles de
uk „anti-revo-
le is. Dat ge-

n". Namelijk:

en ook uit een

loofsbelijdenis.
ingen, prins

n kerkdienst"
voorts:
te doen vorde-
veeren).
bevorderen".
lijke vrij-
ndelingen, doch
het konink-

Partij verstaat

dat de Nederl.
haalden, tus-
ven" en „be-
had staan. En
e n", „u i t-
n". De oudere
1905 toe, be-
taak der over-
oelen alle af-
gronde werpen
eefte de synode
woorden ge-
t met Gods
ing waren.
„bevordering"
s gepaard ging
ping: dat de

nieuwere redactie der belijdenis alleen spreekt van „bevorderen" en „handhaven"; en dat nu het program van actie voor 1946 van de A.R. Partij zich, althans wat de werkwoorden in de omschrijving van de overheidstaak of van die van het staatsgezag betreft, aansluit bij de nieuwere redactie van de belijdenis.

En verder dan in de werkwoorden is er geen parallel.

Over die schrapping van enkele woorden uit artikel 36 der belijdenis is begrijpelijkerwijze wel een en ander te doen geweest. Niet alleen buiten de Gereformeerde Kerken (denk aan de Hervormde Kerk, aan de groepen Hoedemaker, Lingbeek, Kersten, etc.) doch ook binnen de Gereformeerde Kerken zelf. Het rapport der synodale commissie, die in 1905 had te adviseeren over het een jaar vóór 1905 ingediende Rapport der deputaten die tot schrapping adviseerden (Bavinck, T. Bos, De Jonge, H. H. Kuiper, Littooy, De Savornin Lohman, Tromp), meldt dan ook het bestaan van uiteenlopende gevoelens in den bezem der commissie en der Kerken zelf. Gemakkelijk ging het niet. In dien goeden ouden tijd, toen men van te voren nog kon nadenken over wat er ter synode komen zou (later ging men elkaar overrompelen, en de belangrijke stukken geheim houden, toen men een groep „eronder krijgen" wilde) hadden de particuliere synodes eerst zich met de zaak bezig gehouden. Alleen Groningen en Zuid-Holland hadden schrapping tevoren aanvaard. Niet minder dan vijf provincies, Friesland, Gelderland, Utrecht, Zeeland, Noord Brabant hadden bezwaar gehad tegen schrapping. Brabant wilde de confessie niet gewijzigd hebben, doch een nadere verklaring laten geven. Ieder voelde, dat er iets gebeuren moest, maar over de vraag, wat wel, en wat niet, liepen de meeningen uiteen. Toen de zaak in de synode kwam, ging ze toch tot schrapping over. Eind van de zaak was, dat ze met de stem van twee praedadviseurs tégen, en met een verhouding van 24 tegen 16 stemmen der andere leden, besloot de woorden „om te weren en uit te roeien alle afgoderij en valsehen godsdienst en het rijk van den Antichrist te gronde te werpen" te schrappen uit de belijdenis. Nadat dit besluit gevallen was, legde prof. Honig de volgende verklaring af: „Ondergeteekende acht zich ten zeerste bezwaard over deze beslissing der synode, aangezien met schrapping dezer woorden een gewichtig beginsel uit onze Belijdenis is weggenomen, dat wel tot dusver niet schriftuurlijk was geformuleerd, maar toch in onze Confessie dient gehandhaafd te blijven, zoolang althans deze zich niet uitspreekt over de roeping van de overheid ten opzichte van de eerste tafel van de wet des Heeren". Dit alles geschiedde op 6 September 1905. Blijkens „De Wachter" van 6 October 1905 had inmiddels de bekende ds J. C. Sikkel in „Hollandia" geschreven: „Wij wenschen een andere behandeling van Art. 36 en van heel het gewichtig stuk der waarheid Gods, waarover het hier gaat. Moge die behandeling door de genade des Heeren op Gods tijd in het geestelijk ontwaken zijner gemeente volgen, en aan het geloofsbewustzijn van Gods volk in Nederland voldoen. TOT ZOOLANG ZULLEN WIJ DOOR DE BANDEN VAN ONS HART ONZE AL-OUDE BELIDENIS BEWAREN, gelijk wij haar ontvingen, EN NIET GELIJK DE SYNODE VAN UTRECHT HAAR MAAKTE. Voor ons is de historische Nederlandse Belijdenis nog dezelfde gebleven omdat haar geen recht gedaan is, gelijk aan de Belijdenis der gemeente van onzen Heere Jezus Christus toekomt. Dit recht doen komt pas, indien de gemeente der Heeren welbewust de roeping der Overheid als Gods dienaarste tegenover het Rijk van den Antichrist weet te belijden". En Sikkel voegde daaraan de vraag toe: „Hoe het dan nu kerkelijk moet?" Alsmode: „Of de Kerken, die NU IN DE WAR GEWERKT ZIJN, moeten of zullen uitstooten degenen, die de beslissing der Synode NIET MEDE VOOR HUN REKENING KUNNEN EN WILLEN NEMEN?" Hij meende blijkbaar (dr Berkouwer en dr Dijk deed nog niet mee) dat de kerken ratificatierecht hadden. Sikkel, naief als men toen nog wezen kon, gaf zelf het antwoord: „Wij gelooven dit niet. Maar we moeten afwachten. De Heere regeert".

De historie vermeldt niet, dat op influistering van dr H. H. Kuiper zijn toenmalige bondgenooten de synode ertoe verleid hebben, ds Sikkel een ultimatum te stellen, dat hij binnen zooveel dagen berichten moest, dat hij zich de facto aan de besluiten zou onderwerpen en aan de uitvoering ervan loyaal zou meewerken. Zulke influisteringen met succes bleven bewaard tot de dagen van Greijdanus en Schilder. Toen ging het — in schijn — om een professoraat van een zoon van een praedadviseur: ik herzeg: in schijn. Evenmin meldt de historie, dat Sikkel geschorst is, of zoo. Het interesseert ons niet meer: we zijn verlost van die eigenwilligheden en willekeurigheden en partijdigheden. Maar onze lezers bemerken, dat de schrapping niet zoo maar voetstoots aanvaard is. En tevens, dat de Antirevolutionaire Partij, die in dr A. Kuiper een der ergste bestrijders van de confessie (publiek reeds vóór de schrapping, want Kuiper was niemand minder dan Kuiper, en mocht dus tienmaal meer dan degenen die de zoon van Kuiper later bleek

te willen wegwerken) had gekend, grosso modo zich had wel bevonden bij die schrapping. Het feit, dat ze hoofdzakelijk uit de Gereformeerde Kerken gevoed werd, gaf aan een en ander te dieper relief.

Vergelijkt men nu het hierboven aangehaalde artikel uit het Program van Actie der A.R. Partij, dan ontwaart men spoedig, dat het met het „bevorderen" en „handhaven" wel een beetje anders ervoor staat, dan in de dagen toen het onverkorte artikel 36 nog in eere was.

Dat geeft te groter diepte aan de vraag: w a t i s „geestelijke vrijheid"? Is dat ook de „vrijheid" voor het volksdeel, dat het Rijk van den Antichrist zakelijk als het juiste erkent, om voorts voor zijn inzichten op te komen en die te realiseren? Zoo ja, dan is de klacht van Honig, dat men wel schrapte, maar niets ervoor in de plaats stelde, door de feiten wel bevestigd niet alleen, doch ook als te meer actueel aangewezen.

Dit zijn vragen, die sedert dr C. B. Hylkema zijn „Oude en Nieuw Calvinisme" schreef, haar urgentie geen oogenblik hebben verloren. Vooral niet, nu er sprake is (in het Program van Actie) van eerbiediging der geestelijke verscheidenheid. Staat die parallel met de „vrijheid". Wij zullen dus van die vragen nota hebben te nemen, en hopen op de zaak terug te komen.

K. S.

DE ZWARTE LIJST.

We hebben nu zoo langzamerhand kunnen zien, wat er overblijft van de bewering, als zou op niemand in het kerkconflict de „persoonlijke censuur" zijn toegepast. Goed geteld bevatten onze vorige artikelen vijf-en-zeventig namen van broeders en zusters, die men wegens hun verzet tegen de bekende synode-besluiten heeft durven afstooten van de tafel des Heeren. Maar daarmee zijn we nog niet aan het juiste getal gekomen. Want wie het vorige nauwkeurig heeft gevolgd, zal opmerken, dat wij van Drachten slechts een algemeene aanduiding konden geven (het meerendeel van de mogelijk 60 gemeentelieden, die een schrijven aan den kerkeraad hadden gezonden en hun handteekeningen daaronder handhaafden). Laten wij het getal veiligheidsshalve eens op 20 stellen (is dit te hoog gesteld, dan zullen wij dat later publiceeren), dan komen we al op een cijfer van 95 gecensureerden. Een dergelijke onzekerheid constateerden we ook in de opgave uit Emmer-Erfscheideveene; daar zijn misschien de namen van vier zusters (de vrouwen der gecensureerde) bij te voegen. En dat zou ons al vlak bij de honderd namen brengen. En..... er zijn nog méér gevallen voorgekomen; dat weet ik positief uit verschillende aanduidingen en mededeelingen van meerdere zijden. Na ontvangst van wel-omschreven bijzonderheden, kunnen wij tot publicatie overgaan. Het zou mij niet verwonderen, wanneer nog een aanvullende lijst zou moeten volgen.

In ieder geval meen ik veilig te kunnen vaststellen (men kan het narekenen), dat de Avondmaalstafel in de gebonden kerken minstens honderd maal verontreinigd is door de afstooting van trouwe gemeentelieden.

Wat dat zeggen wil, zal ieder begrijpen, die weet, wat de afhouding van de tafel des Heeren beteekent voor een gereformeerd christen. De tekst van de door ons weergegeven vonnissen spreekt luide taal. Maar ook al zouden wij niet beschikken over ook maar één van deze vonnissen, dan hebben wij toch nog genoeg houvast aan de officiële woorden van..... het Avondmaalsformulier. Hoor, hoe schriftuurlijk het daarin wordt verkondigd: „allen, die zich met deze navolgende ergerlijke zonden besmet weten, vermanen, van de tafel des Heeren zich te onthouden, en hun verkondigen dat zij geen deel in het rijk van Christus hebben: alle degenen die een ergerlijk leven leiden"! Dat is de maatstaf voor de zware straf der afhouding van de gemeenschap met het lichaam en bloed van Christus. Een andere is er niet. Of wil men van den kant onzer tegenstanders soms ook al tweeërlei Avondmaalsafhouding toepassen, een zware en een minder zware of preventieve?? De Catechismus spreekt ook ondubbelzinnig: „degenen, die onder den christelijken naam onchristelijke leer of leven voeren, nadat zij, ettelijke malen broederlijk (!) vermaand zijnde, van hun dwalingen of hun schandelijk leven niet willen aflaten, der gemeente, of die van de gemeente daartoe verordeneerd zijn, aangebracht worden, en, zoo zij aan de vermaning zich niet storen, van henlieden door het verbieden der Sacramenten uit de Christelijke gemeente, en van God zelven uit het Rijk van Christus gesloten worden".

Hier zwijgen we alleen maar. Deze belijdenistaal is welsprekend genoeg. Ze is een vernietigend vonnis over de kerkseheiders van de laatste jaren, die het bestaan hebben, het zwaard van Christus te zwaaien tegen degenen, die heilig willen leven naar Zijn Woord.

En als iemand van die zijde benauwd of onverschillig zegt: kunnen wij het helpen, dat zooliets gebeurd is in Munnekezijl en Vianen en Den Haag? bij ons is zooliets gelukkig niet voorgevallen — dan is die opmerking een nieuw bewijs van bederf der kerk. Want: hoe is het ook weer in een kerkverband? Als

VAN HET STUK DES FEESTDAGS.....

Een heerlijk schriftuurlijk en reformatisch geluid klinkt er op uit de Acta van de eerste Synode van de Kerk na de Afscheiding, of zooals de titel van het boekje eigenlijk luidt: Handelingen van de opzieners der Gemeente Jesu Christi vergaderd te Amsterdam, den 2en Maart en volgende dagen Ao 1836.

Wij denken o.a. aan de artikelen 62 en 63.

Artikel 62 draagt als opschrift: Rustdag en luidt:

De gemeenten zullen ernstiglijk worden vermaand tot getrouwe heiliging van den Rustdag des N. Verbonds, als zijnde de Dag des Heeren; zullende, buiten de werken der barmhartigheid en liefdadigheid, de wekelijksche arbeid en nering stilstaan, opdat niet de toorn des Heeren over zijne gemeente grootelijks ontsteke wegens de schending van den Sabbath. De lidmaten der gemeente en de bijwoners zullen met den herderstraf des Goddelijken Woords, wegens overtreding in deze, geleid en gehoord, en zoo zij zich tegen deze zachte vermaning verzetten, zullen zij door de macht der sleutelen des hemelrijks aan de dienaren Christi en de opzieners der gemeente gegeven, gecensureerd en zoo zij zich daartegen verhardden, als verachters der ordinantiën Gods afgesneden worden. Terwijl zij, die wegens arbeid of nering bezwaard zijn, getrouwelijk gewezen zullen worden op de onwankelbare en onfeilbare beloftenissen des Almachtigen, die wegen en middelen genoeg heeft om hen te verzorgen van dagelijksche nooddrift, die, wegens inachtneming zijner H. geboden, schade aan have of goed moeten lijden van de ongeloofige wereld en die zelfs armoede en gebrek genadiglijk gebruiken wil tot vernedering, loutering en heiliging Zijner gemeente.

Nadat de „Opzieners der gemeente Jesu Christi" alzoo voor de heiliging van den Dag des Heeren zijn opgekomen, lezen we in art. 63 onder het opschrift Feestdagen:

Daar de Heilige Schrift even sterk de geloovigen vermaant, om te staan in de vrijheid, waarmede Christus hen heeft vrijgemaakt, als tot het in acht nemen der goddelijke ordonnantiën, zoo zal men zich in de gemeente Christi zorgvuldig wachten, om nevens de stipte heiliging van 's Heeren dag, de menschen te verplichten tot het vieren van zoogenaamde Feestdagen, welke de Heere niet in Zijn Woord verordeneerd heeft. De dag des Heeren is door God zelven geheiligd, en wij kunnen en mogen daarbij door menschelijke bepalingen geene andere feestelijkheid voegen. De zes werkdagen zijn van God gegeven, om te arbeiden; men zal op die dagen wel te zamen komen, om uit en naar den Woord Gods gesticht te worden, mits men maar niet de consciëntie der menschen binde tot de onderhouding van door menschen vastbepaalde en jaarlijks geregeld weerkerende feestdagen¹⁾; men zal in deze het gemeed volkomen vrij laten".

Als onze vrijgemaakte kerkeraden nu ook eens naast art. 31 K.O. dit besluit eener meerdere vergadering voor vast en bondig hielden?

En mocht misschien een kerkeraad deze zaak ooit op een meerdere vergadering willen brengen, dan leze hij eerst art. 46 K.O.: „De instructiën der dingen, die in meerdere vergaderingen te behandelen zijn, zullen niet eerder geschreven worden, voordat over de daarin voorgestelde punten de besluiten der voorgaande Synoden gelezen zijn, opdat 't gene eens afgehandeld is, niet wederom voorgesteld worde, ten ware dat men het achte veranderd te moeten zijn." D. E. C.

¹⁾ Cursiveering van ons.

die broeder uit Munnekezijl (of waar ook) nu eens komt verhuizen naar uw woonplaats, wat voor attestatie krijgt hij dan mee? Toch zeker met de aantekening, dat hij wegens ernstige zonde van de tafel des Heeren is afgehouden? En wat doet dan uw kerkeraad, die deze attestatie in ontvangst neemt? Hij mag zoo'n gecensureerde niet eerder toelaten, dan wanneer ondubbelzinnig blijkt, dat de gestrafte ernstig berouw toont over zijn zonde. Trouwens, er behoeft nog niet eens een verhuizing aan te pas te komen. Als zoo'n gecensureerde tijdelijk verblijft bij u hield, dan zou hij zich voor eventuele deelname aan het Avondmaal vooraf moeten vervolgen bij den kerkeraad, en dan ongevraagd verklaren, of hij in zijn eigen woonplaats gerechtigd is, tot de tafel van Christus te gaan. Uw kerkeraad mag dan krachtens het kerkverband zoo'n getuigtigde niet toelaten. Gij zijt aan alle kerken in het kerkverband gebonden; gij leeft onder de vigueur van de daar aangenomen bepalingen. Het is de vloek van de synodaal gebonden kerken geworden, dat zij onwelgevallige bepalingen liever ontduiken dan zich openlijk er tegen

te verzetten. Maar daarmee is de geschonden Avondmaalstafel nog niet hersteld! De vonnissen zijn geveeld — God weet het, en heeft ze alle gelezen, nauwkeuriger dan wij het ooit nog hebben kunnen doen.

Trouwens, waarom zal men verwonderd en verschrikt opzien bij het vernemen van al deze tuchthandelingen? In synodalen kring is men blijkbaar erg vergeetachtig — de brief van de „Zwolsche synode“ bewijst dat al. Maar laten wij dan hun geheugen opfrissen door te herinneren aan het officiële „decreet“, dat in Sept. 1944 door het moderamen der generale synode aan de kerken werd rondgezonden, en „gedraglijnen inzake de behandeling van ageerende gemeenteleden“ bevatte. Punt I luidde aldus:

„Indien leden van de gemeente aan de schismatische actie meedoen en voor haar propaganda voeren, zonder nog zelf de Acte van Vrijmaking of Wederkeer in te dienen, moeten dezen door den kerkeraad ernstig worden vermaand om deze actie terstond na te laten, en zoo zij aan dit vermaan geen gehoor geven, van het Heilige Avondmaal worden afgehouden“.

Wij spatierden hier de woorden, waar het thans op aan komt. Want nu kan niemand zich dekken met de bewering, dat er geen „persoonlijke tucht“ in dit geding aan te pas gekomen is. Het bevel daartoe is officieel bij oekase van hoogerhand aan de kerken gegeven! Is het wonder, dat kerkeraden in blinde razernij dit bevel hebben opgevolgd? Zij, die deze verordening vaststelden, hebben de eerste schuld — al gaan de uitvoerders er van daarmee allerminst vrij uit!

De Avondmaalstafel is minstens honderdmaal verontreinigd, zeiden we zoostraks. Maar wie bij dat getal blijft staan, heeft deze zaak nog niet zuiver gezien. Want de tafel des Heeren is niet minder ontheiligd door een reeks van gevallen, waarin men wel een ambtsdrager smadelijk behandelde en het ambt onwaardig verklaarde, maar tegelijk durfde verontreinigen, dat afhouding van het Avondmaal in dit geval nog niet nodig was.....

Wie zou niet beven van verontwaardiging over zulke goddeloosheid? Toch lang niet iedereen! De gesignaleerde praktijk wordt publiek verdedigd; niet alleen door „De Strijdende Kerk“, niet alleen door dr J. Ridderbos in het „Geref. Weekblad“, maar in het officiële schrijven, dat namens de synode der gebonden kerken ons werd toegezonden!

Een nieuw teken van verregaand bederf: eerst iemand „besmet“ verklaren met een ergerlijke zonde, en hem of haar dan toch „broederlijk“ toelaten tot Christus' tafel, dwars tegen antw. 82 van den Catechismus in (dat zegt immers, hoe in zoo'n geval de toorn Gods over de gansche gemeente wordt verwekt!). Maar voor dien toorn vreest men blijkbaar weinig meer.

Wie herinnert zich niet het geval met prof. Schilder, toen hij wegens „mouterij in de kerken“ (vgl. synode-schrijven van 25 Febr. 1944) geschorst was, en de kerkeraad te Kampen op 20 April 1944 uitsprak, die hij den geschorste niet excommuniceren kon? De synode antwoordde toen, dat de toezending van het schorsingsbesluit aan den kerkeraad niet bedoelde, dat deze prof. Schilder moest excommuniceren, maar dat hij gelegenheid kreeg de vraag te overwegen, hoe hij nader zou hebben te handelen! (31 Mei 1944). Terecht protesteerde ds B. A. Bos daartegen op de synode-vergadering: als de synode prof. Schilder schorst met een beroep op het Avondmaalsformulier, dan hebbe zij ook den moed om tegen den kerkeraad te zeggen, dat hij prof. Schilder wel moet afhouden. Ds van Dijk sloot zich daarbij aan. Maar prof. Nauta antwoordde, dat hij maar sober kon zijn in zijn spreken, omdat tuchtzaken niet thuis hooren in een openbare vergadering (!), doch dat men het ten onrechte doet voorkomen, alsof de synode middels de schorsing allerlei dingen over prof. Schilder heeft uitgesproken. Wil de synode een krassere uitspraak, dan kan dat. Maar een goed verstaander heeft maar een half woord nodig, en spr. hoopt, dat Kampen een goed verstaander zal zijn!! (vgl. synode-verslag Scheps, 31 Mei 1947). En toen prof. Nauta op 27 Juli zijn befaamd rapport uitbracht inzake de in een reeks van bezwaarschriften verlangde opheffing der schorsing, werd daarin het volgende fraais ten beste gegeven:

„Uit de omstandigheid, dat de schorsing van prof. Schilder heeft plaats gevonden op grond van artikel 79 en 80 der Kerkenordening en dat er in de rapporten gesproken wordt van de in het Avondmaalsformulier genoemde zonde van het aanrichten van seeten en mouterij in kerken, worden door sommigen allerlei gevolgtrekkingen gemaakt, die kant noch wal raken. Zoo wijst men er op, dat prof. Schilder door de synode zou gerangschikt zijn onder de bedrivers van zonden en grove feiten, die voor de wereld eeroos maken en der afscheiding waardig gerekend worden. Men leest echter op die manier artikel 80 K.O. verkeerd, in welk artikel de aangehaalde clause een reeks van zonden bedoelt samen te vatten naast en in onderscheiding van de te voren afzonderlijk vermelde zonden, onder welke die van scheurmaking. Het is immers ook niet zoo, dat ledere ambtsdrager die uit zijn ambt ontzet werd, daarom altijd is geexcommunicerd. En de zonde van trouwelooze ver-

lating zijns dienstes of indringing in eens anderen dienst kan toch bezwaarlijk genoemd worden een zonde, welke een gemeen lid kan bedrijven. Deputaten achten het niet noodig op alles wat in dezen trant ter sprake gebracht wordt, in te gaan“.

Niet noodig — dat is het slot van de deputaten-wijsheid der verblinde synode tegenover de fel verontruste geloovigen bij de tafel des Heeren! Het is hetzelfde heen-en-weer gepraat als van dr J. Ridderbos in het „Geref. Weekblad“, nog kortgeleden. Zoo wordt de kerk des Heeren van de waarheid afgevoerd door de misleidende redeneering: wel zwaar schuldig, maar nog geen voorwerp van „persoonlijke censuur“!

Die verderfelijke geest heeft ook verder zijn werk gedaan. We memoreeren slechts het geval van ds L. Doekes te Rotterdam-Feijenoord, over wien de classis het „schuldig“ uitsprak op grond van deze overwegingen: „dat hij hiermede 1e. de door Christus gewilde goede kerkelijke orde verstoort, 2e. het door den Koning der Kerk aan meerdere vergaderingen verleende gezag ondermijnt, 3e. zich niet houdt aan de in het onderteekeningformulier door hem afgelegde belofte“. Dus kort gezegd: ordeverstoring, gezagsondermijning, eedbreuk. Maar toen de classis-commissie deze boodschap aan den kerkeraad te Feijenoord kwam overbrengen, en een ouderling de eenvoudige vraag stelde: „dan moeten we ds Doekes toch ook afhouden van het Avondmaal?“ gaf ds Meyster als woordvoerder ten antwoord, dat dit nog volstrekt niet noodig was!

Wilt u nog een ergerlijk voorbeeld van dit soort kerkbederf? Het heeft zich voorgedaan in de gemeente M i d d e l s t u m. Daar was br H. van Maar pas in het ambt van ouderling bevestigd, hoewel hij uitdrukkelijk had te kennen gegeven, dat zijn handtekening onder het onderteekeningformulier alleen instemming beteekende met de drie Formulieren van Eenigheid, niet met de synodebesluiten van 1942 en vervolgens. Toen men hem na de bevestiging meedeelde, dat op grond van het door de synode aanvaarde rapport-Duursema zijn handtekening ook instemming met de bedoelde synodebesluiten inhield, weigerde hij te teekenen, maar later werd hem dit toegestaan, toen hij meedeelde zijn bezwaren te zullen indienen. In dien tijd had hij ook het Avondmaal nog meegevierd, hoewel men hem een plaats in de ouderlingenbank weigerde (n.b. toen hij reeds in het ambt bevestigd was). Later deelde hij aan den kerkeraad mee, het Avondmaal niet meer te kunnen meevieren, op grond van zijn in dezelfde week schriftelijk omschreven bezwaren tegen de synodale leerbesluiten en tuchthandelingen. Dit heeft hij dan ook nagelaten. In de daarop volgende kerkeraadsvergadering van 12 December 1944 werd hem gevraagd, waarom hij het Avondmaal niet had gevierd. Hij antwoordde met een herhaling van zijn bezwaren. Toen de praeses (ds J. F. van Hulsteijn) hem vroeg, of hij ook beloven kon het Avondmaal voortaan mee te vieren, was zijn antwoord: „Zoolang de kerkeraad in synodaal verband is: neen; ik kan niet anders, God helpe mij“. Daarop werd hij voorloopig geschorst, waarna op 20 Dec. een gecombineerde kerkeraadsvergadering werd gehouden tezamen met den kerkeraad van Kantens. Weer werd hem de vraag gesteld, waarom hij het Avondmaal niet had gevierd, en of hij beloven kon het voortaan wel te zullen doen. Voordat hij op die vraag antwoord gaf, bracht br van Maar bezwaar in tegen het feit, dat de kerkeraad van Kantens alleen vertegenwoordigd was door den voorzitter, vice-voorzitter en scriba, dus geheel in strijd met art. 79 K.O.; maar dit bezwaar werd niet aanvaard. Daarop herhaalde br. van Maar zijn verklaring, dat hij wegens zijn bezwaren tegen de synode-besluiten het Avondmaal niet had kunnen vieren en het ook verder niet zou kunnen dien in dit synodaal verband. Toen werd hij eerst voor een maand geschorst, daarna wegens „verharding“ voor twee maanden, en tenslotte afgezet — omdat hij geen H. Avondmaal had gevierd en niet beloven kon, het in het vervolg wel te zullen doen! Als dat geen bewijs van kerkbederf is, dan weten wij het niet meer.

Kerkbederf — men heeft getoond tegen dien zwaren term in de Acte van Vrijmaking en andere publicaties onzerzijds. Maar de stukken wijzen uit, hoe erg het was. Het openbaarde zich bij de Avondmaalstafel, maar ook bij het doopvont. Vroeger meldden we al, dat in Leiden de doop was geweigerd. Dat is ook het geval geweest in Boskoop, toen daar een echtpaar van tevoren een schriftelijke verklaring vroeg van den kerkeraad, dat hun antwoord op de doopvragen niet inhield een instemmen met de besluiten der synode. De kerkeraad weigerde, en zoo kon de doop geen voortgang hebben. Ook bij ds W. G. Visser te Treebeek is diezelfde kwestie aan de orde geweest. En in Rotterdam-Zuid kreeg br F. Nabers, die voor zijn kind den doop aanvraag en daarbij schriftelijk aan den kerkeraad liet weten, dat zijn jawoord op de doopvragen in geen enkel opzicht instemming beteekende met de synodale sacramentalen, na enkele weken het volgende antwoord:

„dat de leer, die in onze Geref. Kerk verkondigd wordt, nog steeds dezelfde is als voor 1942;

dat u ook na 1942 Avondmaal gevierd hebt en de kerkeraad niet begrijpt, waarom u toen niet dezelfde bezwaren gehad hebt als nu bij het aanvragen van den doop voor Uw kind;

dat er niet aan gedacht kan worden een mededeeling aan de gemeente te doen, zooals U in Uw schrijven verlangt“ (n.l. een bekendmaking van zijn standpunt aan de gemeente in het Mededeelingenblad, L. D.).

„De Kerkeraad bidt U de leiding van Gods Geest toe bij de overwegingen in verband met de Doopsbediening van Uw kind“.

Br Nabers beschouwde dit antwoord als een afwijzing. En nadat zoo zijn kind door deze zaak vijf weken lang ongedoopt was gebleven, heeft het op 3 Sept. 1944 eindelijk den H. Doop ontvangen in een weer gereformeerde kerkbijeenkomst, waar men de sacramenten recht bedient naar de instelling van Christus, zonder gewetenbedervend geknoel. L. DOEKES.

MILLIOENPLAN.

Met een enkel woord wezen wij reeds er op, dat degenen, die het millioenplan op de kiesverenigingen lieten komen, grootendeels onder hen te vinden zijn, die ons gezamenlijk, hetzij direct, hetzij door hun ongoddelijk stilzwijgen en toezien, hebben geworpen buiten ambt en bediening en alzoo alle oorzaak geworden zijn van de kerkscheuring, aansprakelijk voor de poging om ons van alle goederen te berooven. Ter aanvulling moge ik hier een brief opnemen dien één onzer kerkleden richtte tot het millioenplan-comité te zijner plaats:

„Hiermede bevestig ik de ontvangst van Uw circulaire met intekenbiljet voor het Tweede Millioenplan der A.R.-Partij.

Tot mijn spijt moet ik U mededeelen, dat nader te noemen omstandigheden het mij onmogelijk maken, voor ditmaal aan deze actie deel te nemen.

Zooals ik bij U als bekend mag veronderstellen, heeft zich in de achter ons liggende jaren in de Geref. Kerken een zeer te betreuren kerkscheuring voorgedaan.

Tengevolge daarvan zien de kerken, waartoe ik behoor, zich in de toekomst voor zeer hooge financiële lasten geplaatst. In onze gemeente b.v. is het niet mogelijk gebleken tot een minnelijk overleg te geraken ter verdeling van de kerkelijke goederen. Hierdoor zien onze kerken zich voor de noodzakelijkheid geplaatst, tot bouw van eigen kerken over te gaan, hetgeen in deze tijden, nu de bouwkosten het drie- à viervoudige bedragen van voor den oorlog, enorme bedragen zal vragen. De offers, die hiervoor zullen dienen te worden gebracht zijn zóó groot, dat aan een actie als de onderhavige door mij thans geen deel kan worden genomen“.

Tot zoover de brief, die voor zichzelf spreekt.

K. S.

BIBLIOTHEEK THEOL. HOOGESCHOOL.

De verantwoording van giften, ontvangen voor de Bibliotheek, straks gevolgd door die van voor andere doeleinden geschonken bijdragen, zullen we naar belofte thans doen geschieden. Hier volgen bijdragen, waarvan de eerste binnenkwam 10 September 1945; de reeks loopt tot Juli 1947:

B. H. te B. 10; H. H. te S. P. 10; L. A. v. d. D. te R. 10; P. L. te Z. 10; J. A. v. t. V. te A. 10; L. R. te L. 10; P. v. d. S. te D. 10; R. B. te Z. 100; S. A. te H. 40; M. d. B. te C. 5; C. d. K. Gzn. te H. 25; N. N. te Breda 12.50; N. N. te Ennematil 200; J. M. te A. 10; K. W. te S. 10; N. G. te R. 10; L. D. te R. 10; A. S. te R. 10; W. A. v. d. B. te V. 10; W. P. M. te V. 2.50; N. N. te Sneek 10; Mej. G. O. te R. 25; J. K. te Z. 100; W. B. te W. 25; J. K. te G. 10; H. R. te K. 10; E. J. v. d. L. te G. 25; S. U. te B. 5; J. P. te N. 25; G. H. te U. 5; T. J. te R. 50; T. H. M. te U. 10; M. W. F. te R. 5; B. J. B. te G. 100; Mej. IJ. D. te H. 20; P. M. te V. 10; Mej. T. H. H. te B. 40; S. K. v. d. W. te D. 10; A. B. te Ze E. 3.50; J. J. de J. te L. 22.50; W. F. C. te E. 10; P. S. Gzn. te E. 65; W. P. R. te A. 100; K. C. te T. 100; C. P. te V. 25; Mej. W. A. M. te E. 100; N. J. E. S. te G. 10; J. F. V. te 's G. 2.50; C. v. d. S. Azn. te Z. 10; G. V. te M. 25; P. A. te A. 25; Mej. C. H. v. L. te Z. 10; E. J. H. V. te D. 50; Gebr. B. te A. 30 D. G. H. te R. 5; P. B. te G. 2; J. J. te A. 2.50; Mej. G. J. B. te D. 10; S. E. v. L. B. te H. 10; Mej. C. v. L. te K. a. Z. 7.50; Ds M. J. te S. 41.85; P. de V. te O. (T.) 10; A. V. te M. 100; J. J. E. V.-d. H. te A. 4; M. v. d. S. te E. 10; Geref. Kerk, Hasselt 171.47; Ds J. P. te D. 2.50; Geref. Kerk te Zuidhorn 196.05; Geref. Kerk te Gouda 52.30; W. B. te B. 10; A. J. v. d. V. te A. 5; Geref. Kerk te Langeslag 10; Geref. Kerk te Buitenpost (deels) 46.25; J. J. de R. te A. 25; Geref. Kerk te Twijzel 46.76; penningm. Geref. Kerk, Cadoelen 7; Geref. Kerk te Rouveen 110; Kerkeraad Geref. Kerk te Rouveen 15; Mej. J. A. D. te D. 10; Geref. Kerk te Hilversum 61; N. N. te Grootegast 10.25; N. N. te Ede 3; Geref. Kerk te Hoogeveen (deels) 58; Geref. Kerk te Houwerzijl 425; Geref. Kerk te Kampen 326; Jeugdmeeting te Hattem 41.25; Geref. jeugdver. te Roodeschool 27.32; Geref. Kerk te Rijnsburg 511.53; tijdens bruiloft te G. (onderdeel van gift) 200; gevonden in collecte te Kampen 10; R. B. te E. 5; P. C. te G. 50; spreekbeurt te Meppel 50; N. N. te P. 25; Geref. Kerk te Rouveen 130.81; „eenvoudige zuster“ te Schiedam 2.50; Mevr. Koenekoop

namen
schen
logisch
10; P.
te Lee
R. B.
P. B. t
's Hert
R. B.
collect
genbos
Harder
leiding
bruiken
's Hert
2000; i
Enki
geven
ontvan
Kb. en

RECH

Nads
Utrech
van de
waren
Geref.
Amster
nietigd
lijke ge
Wij
frappu
heele
Het
sing in
Geref.
ting is
Meern
Gerefor
afhang
meerde
redener
uit het
Dat
hoezeer
teeken
leven i
gesprok
het gro
dat i
ginsel,
een ze
grondal
welk be
selijke
tuiging
staan i
voren i
De s
nog enl
Het i
„dat
dat de
zonderl
en dat
niet, de
nen bes
dwijnen
dat a
ning mi
mogelij
„dat,
dat de
ook als
slot van
den gel
gedepu
dere ve
bindt o
vast en
behoud
en onfe
Drie F
Kerken
Ook
naar v
slechts
gedurer
gehouden
denkba
„een be
opgaan
Het i
met ha
het bet
is, en
problem
Na i
Hof: „I
nietigt
Utrecht
waarna
wezen
derhoud

nen medede-
is U in Uw
king van zijn
ededeelingen-

a Gods Geest
et de Doops-

ls een afwij-
zaak vijf we-
et op 3 Sept.
in een weer
en de sacra-
van Christus,
L. DOEKES.

er op, dat de-
verenigingen
vinden zijn,
door hun on-
geworpen bul-
aak geworden
voor de po-
ven. Ter aan-
leen één onzer
mité te zijner

van Uw cir-
tede Millioen-

dat nader te
gelijk maken,
men.
ronderstellen,
ren in de Ge-
heuring voor-

waartoe ik be-
gefinancieele
is het niet
erleg te gera-
bederen. Hier-
odzakelijkheid
over te gaan,
en het drie- à
orlog, enorme
iervoor zullen
t, dat aan een
geen deel kan

f spreekt.

K. S.

SCHOOL.

ingen voor de
n voor andere
we naar be-
gen bijdragen,
ptember 1945;

A. v. d. D. te
A. 10; L. R. te
100; S. A. te
e H. 25; N. N.
0; J. M. te A.
A. D. te R. 10;
); W. P. M. te
), te R. 25; J.
e G. 10; H. R.
te B. 5; J. P.
0; T. H. M. te
100; Meij. J.
I. H. te B. 40;
3.50; J. J. de
Gm. te E. 65;
J. P. te V. 25;
te G. 10; J. F.
10; G. V. te M.
te Z. 10; E. J.
G. H. te R. 5;
J. B. te D. 10;
e K. a. Z. 7.50;
) 10; A. V. te
d. S. te E. 10;
P. te D. 2.50;
L. Kerk te Gov-
V. te A. 5; Ge-
kerk te Buiten-
5; Geref. Kerk
Kerk, Cadoelen
rkeraad Geref.
e D. 10; Geref.
oetgast 10.25;
geveven (deels)
Geref. Kerk te
n 41.25; Geref.
Kerk te Rijs-
(onderdeel van
mpen 10; R. B.
te Meppel 50;
n 130.81; „een-
evr. Koenekoep

namens damescomité aangeboden op den Theologi-
schen Hoogeschooldag 4000; collecten op den Theo-
logischen Hoogeschooldag 3012; N. N. te Groningen
10; P. te K. 5; Waihterbond 500; 2 leden van de J. V.
te Leeuwarden 25; „van een weduwe" te Kampen 5;
R. B. te E. 6; uit collecte Geref. Kerk te Kampen 10;
P. B. te W. 2; N. N. te Ureterp 50; Mevr. Veltman te
's Hertogenbosch van damescomité 5000; idem 900;
R. B. te E. 6.50; Geref. Kerk te Hasselt 152.91; uit
collecte te Rouveen 10; mevr. Veltman te 's Hertog-
enbosch (damescomité) 100; van enkele N. N.'s te
Hardenberg 50; dames V. te W-O. 50; Stichting Op-
leiding D. d. W. te G. 25; giften 50 en 25 bij inge-
bruikneming Bethelkerk te Assen; Mevr. Veltman te
's Hertogenbosch (damescomité) 3000; idem 1000 en
2000; dames v. d. W. te A. 50.

Enkele posten, waarvan de bestemming niet aange-
geven was, volgen afzonderlijk. Andere bijdragen,
ontvangen tusschen laatste verantwoording in Gron.
Kb. en deze nieuwe reeks, volgen later afzonderlijk.

K. SCHILDER.

RECHTERLIJKE UITSpraak.

Nadat door de Arrondissements-Rechtbank te
Utrecht op 24 October 1945 der kerkelijke goederen
van de Geref. Kerk te Vleuten de Meern toegewezen
waren aan de kerk in synodocratisch verband, was de
Geref. Kerk (onderh. art. 31 K.O.) bij het hof te
Amsterdam in hooger beroep gegaan. Het hof ver-
nietigde 17 April 1947 dit vonnis en wees alle kerke-
lijke goederen weer toe aan de van ouds Geref. Kerk.

Wij nemen uit de uitspraak van het hof enkele
frappante conclusies over, daar opname van de ge-
heele uitspraak te veel plaatsruimte zou vergen.

Het hof constateert dan eerst, dat „voor de beslis-
sing in dit geding moet vaststaan, dat appellante (de
Geref. Kerk die in hooger beroep ging) de voortzet-
ting is van de voor September 1944 in Vleuten de
Meern bestaande in 1894 tot openbaring gekomen
Gereformeerde Kerk.....; dat de beslissing daarover
afhangt van de vraag of een plaatselijke gerefor-
meerde Kerk met instandhouding van haar wezen om
redenen van geloof en consciëntie zich kan losmaken
uit het synodaal verband;

Dat het Hof deze vraag bevestigend beantwoordt,
hoezeer het Hof doordrongen is van de cardinale be-
teekenis voor de Gereformeerde Kerken om samen te
leven in Generaal Synodaal Verband, zoodanig, dat
gesproken kan worden van een geestelijke plicht om
het groot kerkelijk verband niet te verlaten;

dat immers allesoverheerschend is het groote be-
ginsel, dat elke plaatselijk Gereformeerde Kerk is
een zelfstandige, complete Kerk, welk beginsel de
grondslag is der Gereformeerde Kerkenordening en
welk beginsel noodwendig medebrengt, dat een plaat-
selijke kerk, wanneer zij zich daartoe uit geloofsver-
tuiging verplicht acht kan treden uit en blijven be-
staan los van het Synodaal verband; waartoe zij te-
voren behoorde”.

De synodocratisch gebonden kerk had daartegen
nog enkele artikelen uit de D.K.O. aangehaald.

Het Hof overweegt dienaangaande het volgende:
„dat voorts uit de aangehaalde artikelen wel blijkt,
dat de eenheid en het verband der kerken voor de af-
zonderlijke gemeente van uitermate groot gewicht zijn
en dat een verband moeilijk kan worden gemist, doch
niet, dat een kerk zonder dat verband niet zou kun-
nen bestaan en uittredende uit dat verband, zou ver-
dwijnen als zelfstandige kerk;

dat anderzijds andere artikelen van de Kerkenorde-
ning medebrengen dat een afscheiding uit het verband
mogelijk is”;

„dat, als men dit erkent, men ook moet aannemen,
dat de Kerk, wier Kerkeraad die beslissing neemt,
ook als zoodanig blijft voortbestaan, daar anders het
slot van art. 31 der kerkenordening en de inhoud van
den geloofs- en credentiebrief bij de afvaardiging van
gedeputeerden eener plaatselijke kerk naar de meer-
dere vergadering, namelijk dat de kerkeraad zich ver-
bindt om alle besluiten der meerdere vergadering voor
vast en bondig te houden, onder 't uitdrukkelijk voor-
behoud, dat zij niet strijdig zijn „met den eeuwigen
en onfeilbaren regel van Gods heilig Woord naar de
Drie Formulieren van Eenigheid der Gereformeerde
Kerken”, van iedere betekenis ontbloot zouden zijn”.

Ook had de Kerk in synodocratisch verband nog
naar voren gebracht, dat de uitspraak der synode
slechts een „problematicum” betrof, „hetwelk reeds
gedurende meerdere jaren de meeningen verdeeld had
gehouden, zoodat strijdigheid met Gods Woord slechts
denkbaar is als subjectieve meeningsvorm”, zoodat
„een beroep op art. 31 der Kerkenordening niet kan
opgaan”.

Het Hof overweegt dienaangaande: „dat de Synode
met haar uitspraak, dat een der opvattingen omtrent
het betrokken vraagstuk overeenkomstig Gods Woord
is, en de andere niet, dit vraagstuk niet langer een
problematicum heeft doen zijn”.

Na nog meerdere overwegingen besluit dan het
Hof: „Rechtsdoende in hooger beroep: (Het Hof) ver-
nietigt het door de Arrondissements-Rechtbank te
Utrecht op 24 October 1945 in deze gewezen vonnis”;
waarna alle kerkelijke goederen enz. worden toege-
wezen aan de Geref. Kerk (postale aanduiding „on-
derhoudende art. 31 K.O.).

DRINGEND VERZOEK

AAN AANKOMENDE STUDENTEN.

Omdat de keuze voor de te behandelen stof nog
altijd zeer beperkt is, in verband met het geringe aan-
tal beschikbare textedities, verzoek ik de aankomen-
de studenten vriendelijk mij zoo spoedig mogelijk mede
te deelen per briefkaart, welke werken of gedeelten
zij hebben gelezen van Plato en Cicero. Mijn adres is:
Jan van Arkelstraat 15, Kampen.

H. M. MULDER.

DR B. WIELENGA EN KARL BARTH.

Een predikant schrijft me:

Ik vond dezer dagen in de pas verschenen 9e afle-
vering van „Onze Catechismus” door dr B. Wielenga,
onderstaande uitspraken over Karl Barth:

„Karl Barth heeft het noodig geacht een apart ge-
schrift tot bestrijding van den kinderdoop de wereld
in te zenden. Een teeken des tijds! Niemand verdient
als hij den titel: Kampvechter voor de
soevereiniteit Gods. En juist deze her-
vormer ontzegt het kind de verzegeling van de
verkiezende liefde Gods. De pleiter voor de
waarheid van de volheid Gods maakt
de kerk voor God leeg”.

Dr B. Wielenga: Onze Catechismus, deel II, blz. 624.
(De onderstrepingen zijn niet van den schrijver.)
Tot zoover de correspondent.

Zóó moet men maar over Barth schrijven om ingang
te vinden voor hem.

K. S.

KINDEREN DES VERBONDS.

(Antwoord aan ds Hoeksema.)

In ons vorig artikel gaven we aandacht aan den
uit ons doopsformulier bekenden tekst: Hand. 2:39.
Hoe sterk dat woord van Petrus een obstakel vormt
op den weg der synodalistische verbondstheorie, is
ondertussen weer gebleken in de nog steeds voort-
gaande artikelenreeks van dr J. Ridderbos (in „Geref.
Weekblad”). Deze reeks behandelt thans het hoofd-
stuk: „Belofte als aanbod”. En dan noemt de schrijver
als bewijspplaatsen Hand. 2:39 en Hebr. 4:1. In plaats
van ook daaruit een conclusie te trekken ten aanzien
van het karakter der verbondsbeloofte in de doorgaande
Godsopenbaring, tracht hij weer duidelijk te maken,
dat ook hier de synodale theorie opgaat, volgens welke
de belofte „een voorzegging” is, „die aan de kerk als
belofte, en dan als absolute belofte, is geschonken”.
Hij blijft echter wat gereserveerd in zijn omschrijving,
en zegt, dat dit bij Hand. 2:39 althans zoo „schijnt”.
Het sterke woord van Petrus: „voor u is de belofte”
wil hij aldus omschrijven, „dat de belofte (de aan de
kerk gegeven heilstoezegging) aan de vergaderde
Joden wordt (en moet worden) aangeboden”. Terwijl
hij bij Hebr. 4:1 opmerkt: „Hier zou men het woord
'belofte' rechtstreeks gelijk kunnen stellen met de
heilsaanbieding zelf”. Men voelt zijn terughouding;
het blijft bij een „kunnen” en „schijnen”. Och, dat deze
voorzichtige benadering ook was toegepast bij de door-
voering en handhaving van de leeruitspraken! Dan
was ons een zee van ellende bespaard.

Wat ons betreft, wij achten den tekst in Hand. 2:39
(om in de zelfverzekerde taal van het Prae-advies te
spreken) zóó duidelijk, dat die „naar ons oordeel
alleen voldoende is om heel het geding te beslissen”.

We willen echter graag verder gaan, en laten zien,
dat de Schrift ook in andere teksten evenzoo spreekt
als in Hand. 2:39. De bezwaarden van 1943 hebben
ons daarvoor den weg al gemakkelijk gemaakt, door
in hun Verklaring van Gevoelen als derde stelling uit
te spreken:

„dat daarom alle kinderen der geloovigen ver-
bondskinderen zijn (Hand. 3:25)”.

De tekst, waar zij naar verwijzen, luidt: „Gij zijt de
zonen der profeten, en van het verbond, dat God aan
uw vadersen beschikt heeft, toen Hij tot Abraham
sprak: en in uw zaad zullen gezegend worden alle
geslachten der aarde” (vert. Grosheide, K. V.).

Ook deze tekst spreekt voor zichzelf. We citeeren
hier de opmerking van dr Grosheide: „Zonen der
profeten en van het verbond is een typisch
Oostersche uitdrukking. De Joden zijn menschen, die
met de profeten nauw verbonden zijn, wien de profe-
tieën aangaan. Zonen van het verbond zijn deelgenoot-
ten van het verbond (,) erfgenen der beloften. Ver-
bond hebben we hier te nemen in den Oudtestamen-
tischen zin, het verbond der genade, gelijk God dat
begonnen is duidelijk aan Abraham te openbaren. Dat
dit is bedoeld, blijkt uit de zoo dadelijk volgende aan-
haling” (K. V., vgl. ook zijn commentaar in de Bot-
tenburg-serie).

Dat Petrus hiermee alle op dat oogenblik aanwezige
Joden persoonlijk aanspreekt, als „vertegenwoordigers
van het geheele volk” (Grosheide), is m.i. klaar als
de dag. Vooral, wanneer wij er weer op letten, hoe
Petrus in vs. 12 zijn toespraak weer (evenals in Hand.
2) begint met de aanspraak: „gij Israëlietische man-

nen”, en toch in het vervolg onomwonden hun schuld
uitspreekt: gij hebt Jezus overgeleverd, verloochend
en gedood! Tot deze Christusmoordenaars zegt hij
niettemin: gij zijt de kinderen van het aloude ver-
bond met Abraham, Izak en Jacob. Men moet zich al
sterk laten hypnotiseeren door de synodale theorie
van het „geestelijk voorbehoud”, om deze ondubbel-
zinnige constatering uit Petrus' mond te willen ver-
wringen tot een uitspraak, die eigenlijk alleen de uit-
verkorenen betreffen zou.

Daarom hebben wij, op grond van deze en derge-
lijke Schriftgegevens, ons gedrongen gevoeld om vast
te houden aan de waarheid, dat alle kinderen van de
geloovigen verbondskinderen zijn, en met dien genadi-
gen eereitel ook door ons moeten worden aangespro-
ken. Dit beteekent dus een van Godswege voor ons
vaststaand feit, los van allerlei speculaties over hun
al-of-niet wedergeboren-zijn of te zullen worden. Het
is dezelfde gedachte, die in het Doopsformulier wordt
aangeduid: „zoo zal men de kinderen, als erfgenen
van het rijk Gods en van zijn verbond, doopen”. Dat
is allerminst zoo bedoeld, dat wij de kinderen als erf-
genen des verbonds moeten beschouwen met de
stille bijgedachte, dat het ook wel eens anders zou
kunnen zijn („houden voor”), maar zoo, dat wij ze
moeten doopen op grond van hun rechtspositie
als erfgenen van het rijk Gods. Dezelfde gedachte
dus, die in de eerste doopvraag nog duidelijker om-
schreven is: dat deze kinderen in Christus geheiligd
zijn, en daarom als lidmaten zijner gemeente be-
hooren gedoopt te wezen. Dat woord „als” beteekent
hier dan ook geen term van veronderstelling (ons
„quasi” of zooiets), maar een rechtsfundeering op wat
God ons in Zijn Woord heeft geopenbaard aangaande
de verbondspositie van de kinderen der geloovigen.

Dat men deze opvatting niet aanvaarden wil, komt
louter en alleen door het feit, dat men de uitdrukking
„verbondskind” zoo maar ging gelijkstellen met den
term „uitverkorenen”, zonder eerst nauwkeurig op dit
punt de Schrift te laten spreken. Een dergelijke ver-
vlaking en nivellering van de dogmatische termi-
nologie viel ook al op te merken in het Prae-advies,
waarin dr Grosheide in een bijlage onverstoord
poneerde: „De vraag, of dit heilig-zijn der gemeente
of der geloovigen samenvalt en op één lijn staat met
het wedergeboren- en uitverkoren-zijn, kan niet anders
dan bevestigend worden beantwoord”. Hier is een
zelfde neiging tot dogmatische vervlaking te con-
stateeren als b.v. in de in 1943 verschenen vrijzinnige
„Christologische Studien”, waarin dr J. M. van Veen
de uitspraak deed: „Het is onmogelijk om precies het
verschil aan te geven tussen begrippen als rechtvaardig-
ding (dikalosunè), verzoening, genade, vrede, uitver-
kiezing. Zij omschrijven alle een en dezelfde heils-
werkelijkheid” (pag. 79).

Tegen een dergelijke oppervlakkige bewering moet
protest worden aangeteekend op grond van het Woord
Gods. En wanneer zulke oppervlakkigheid ook nog
leiden gaat tot een tyrannieke binding van de kerk
aan onverantwoorde leeruitspraken, dan is ons protest
daartegen een welsprekend getuigenis van levend
Schriftonderzoek.

Intusschen moet ik ook hier weer waarschuwen tegen
overhaaste conclusies en aanklachten op grond van
onze bovengenoemde weigering, den term „verbondskind”
zoo maar te identificeren met dien anderen
term: „uitverkorene”. In gedachten hooren we de ver-
wijten al: Remonstrantisme, afval der heiligen enz.
En nog altijd blijft de vraag onbeantwoord, hoe de
Schrift in Rom. 9 dan zoo spreken kan over de kin-
deren der belofte, op welke uitspraak ook ds Hoeksema
zich beroept. Wij zullen zien, D. V.

L. DOEKES.

Amice frater.

Het eenig, maar dan ook machtig wapen der kerk
van Christus is de getrouwe prediking van het Woord,
en de eenige maar dan ook zekere weg tot welvaren
voor de volken is, daarnaar gehoorzaam te luisteren.
De historie kan ons dit wel doen zien. Het heden biedt
er van het bewijs.

Toen het Woord Gods de wereld der volkeren mocht
ingaan was alle wereldlijke macht bij het paganis-
tisch wereldrijk.

De kerk had niets dan het Woord.

En hoezeer nu de wereld ook in wilde woede tegen
die kerk inging, de kerk overwon, de machtige wereld
verloor.

In de dagen der groote Reformatie was alle macht
en rijkdom in handen van een valsche kerk en een
vervalschten staat, die beide de weer getrouwe kerk
ten bloede toe vervolgden.

De arme slachtschaapkens Christi hadden niets
dan het Woord en de gehoorzame verkondiging. Maar
de Reformatie won en de wereld verloor.

Niet geheel telkens, want zoo gaat het niet in de
wereld, die het strijdtooneel blijft der antithese, van
den kamp der wereld tegen het koninkrijk Gods.